

20.11.2006

SES

LLF/jby

FREDERIKSBERG HAVE & SØNDERMARKEN

Referat af 2. Kontaktgruppemøde

Den: 14. november 2006 kl. 16.00 – 18.00

Kulturcaféen ved Frederiksberg Runddel.

Deltagere:

Knud Flensted, Danmarks Ornitologiske Forening

Vagn Göte, Friluftsrådet

Karsten Klintø, Frederiksberg Kommune, Teknisk direktorat

Poul Holm, Danmarks Naturfredningsforening

Pia Rubek Jørgensen, Frederiksberg kommune, Kulturdirektoratet

Karsten Bundgaard, Hærens Officersskole

Erik Rasmussen, Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd på Frederiksberg

Peter Erlitz, Frederiksberg Bladet

Niels Møllergaard, Chefkonsulent, Slots- og Ejendomsstyrelsen

Jens Balsby Nielsen, Landskabsarkitekt, Slots- og Ejendomsstyrelsen

Lars Friis, Slotsgartner, Slots- og Ejendomsstyrelsen (Formand)

Fraværende:

Bjarne Christiansen, De Frederiksbergske Slotshavers Venner

Michael Varming, Hovedstadens Forskønnelse

Margrethe Floyan, Kunsthistoriker

Anne Birgitte Madsen, Danmarks Idrætsforbund

Birgitte Løkke, Kulturmiljørådet for København og Frederiksberg Kommuner

René Stampe, Danmarks Handicap Forbund

Jens Hall Andersen, Frederiksberg kommune, Kulturdirektoratet

Adam Hey, Frederiksberg Erhvervsråd

Tine Gammelby, SSP Frederiksberg Kommune

Mogens Thiim, Frederiksberg Ældreråd

Program:

1. Velkomst og præsentation

Lars Friis bød velkommen til det andet møde for Kontraktgruppen for Frederiksberg Have og Søndermarken.

Tine Gammelby fra SSP Frederiksberg er trådt ud som fast medlem i kontaktgruppen, og SSP vil i stedet blive repræsenteret af Jens Hall-Andersen, som repræsenterer Kulturdirektoratet i gruppen. Tine Gammelby og Kenneth Axelsen fra SSP vil gerne deltage, såfremt der er konkrete emner på dagsordenen, som relaterer sig til det kriminalpræventive arbejde i kommunen.

Ebbe Rasmussen er blevet udpeget som repræsentant for DIF. Ebbe er idrætsinspektør og er daglig leder af USG, Universitetets- og øvrige højere læreranstalters Studenter-Gymnastik.

Landskabsarkitekt Birgitte Løkke vil fremover repræsentere Kulturmiljørådet for København og Frederiksberg Kommuner.

2. Siden sidst

Siden sidste møde var der den 24. oktober en særlig rundtur i Frederiksberg Have og Søndermarken, hvor den planlagte skovning og udtynding blev gennemgået og diskuteret. Derudover har DNS lokalkomite været på rundtur, hvor også den planlagte skovning blev gennemgået. Ved gennemgangene var der fokus på registrering af svampeangreb, som kan medføre "farlige" træer. Poul Holm foreslog, at der med referatet af dette møde vedlægges de videnblade fra Skov og Landskab, som beskriver svampeangrebene.

Den 1. november fik Frederiksberg Have besøg af Professor Erik Kjær fra Den Kgl. Veterinær og Landbohøjskole og Poul Holm. Erik er ligesom Poul Holm knyttet til Fonden for Træer og Miljø, der vil skænke to egetræer, som er stiklinger af den oprindelige Kongeeg. Disse egetræer har bevaret den kroneform, som de mange hundrede år gamle egetræer har og vil blive til en interessant historie for havens besøgende. Træerne plantes til foråret på plænen ved den Lige gang. Ved besøget blev havens gamle lindetræer besigtiget for at vurdere, om det vil være muligt at formere de op mod 300 år gamle lindetræer for at bruge det oprindelige plante materiale, når de næsten udlevede lindetræer ved den Lige Gang og ved Slottet skal genplantes. Resultatet af besøget var positivt og Erik Kjær vil gå videre med at undersøge de praktiske spørgsmål vedr. opformeringen af det oprindelige plantemateriale.

3. Igangværende projekter

Herefter orienterede Lars Friis om igangværende sager. I den tidligere haveinspektørhave, der ligger umiddelbart nord for Frederiksberg Runddel ud til Pileallé er Frederiksberg Kommune i gang med at anlægge Kulturstien. Haven ved Morskabsmuseet er ved at være færdig, og den sidste del af stien vil blive anlagt i løbet af de kommende uger. Her vil der blive etableret en ny indgang til kulturstien fra Frederiksberg Runddel med en smedjærnslåge efter aftale med KUAS.

Derudover er SES i dialog med den kommende forpagter af KulturCaféen om indretning af den vestlige del af haven til udeservering.

4. Rundtur i haven

På en fælles rundtur i Frederiksberg Have blev de særlige projekter, som Slots- og Ejendomsstyrelsen er i gang med diskuteret.

Renovering af legeplads

Den eksisterende legeplads i Frederiksberg Have trænger til en fornyelse. Der er indenfor det sidste år fjernet legepladsudstyr, som ikke længere kunne leve op til sikkerhedskravene. Slots- og Ejendomsstyrelsen har fra Frederiksberg Fonden fået tildelt sponsorstøtte til igangsætning af renoveringen. Der er blevet nedsat et projektteam, som skal stå for fornyelse af legepladsen.

Projektteamet består af Benny Schytte, Steen Høyer og Hjørdis Sørensen.

Benny Schytte er kultursociolog. Han er cand.phil. i kultursociologi og forskningsmedarbejder på SBI samt leder af Legepladskompagniet ApS. Benny har i en årrække været formand for Dansk Legeplads Selskab og har været medlem af Kulturrådet for børn. Han har skrevet bøger om leg, idræt og udendørs legemiljøer.

Steen Høyer er landskabsarkitekt og professor ved Kunstakademiets Arkitektskole. Steen Høyer har i perioder overvejende virket som billedhugger, til andre tider overvejende arbejdet som landskabsarkitekt. Op igennem 1980erne fik Steen en række fremtrædende placeringer i konkurrencer. Med en udpræget kunstnerisk indfaldsvinkel forenkler han sine forslag til det yderste og kondenserer herved stedets udtryk til en sjælden æterisk og foranderlig scene. I 1993 vandt Steen Høyer konkurrencen om Fremtidens bypark og i 2004/2005 vandt han konkurrencen om fornyelse af Nørrebroparken, som lige nu detailplanlægges i samarbejde med GHB landskab.

Hjørdis Sørensen er medindehaver af Krat Landskabsarkitekter mdl. Plr, som har udført en række projekter, hvoraf arbejdet med institutionslegepladser og skolegårde har været et væsentligt arbejdsområde. Hjørdis har stor erfaring med projektering og projektstyring af anlægsarbejder.

Slots- og Ejendomsstyrelsen er i dialog med Frederiksberg Kommunes stadsgartner og Kulturdirektorat omkring de konkrete behov.

Slots- og Ejendomsstyrelsen vil på næste møde i kontaktgruppen fremlægge de konkrete skitser på renovering af legepladsen.

Trækfærgen

Trækfærgen er lagt op for vinteren. I 2006 har færgen sejlet 2 timer hver søndag fra 5. august til 23. oktober. Det er SES' opfattelse at det har været tilstrækkeligt i forhold til behovet og derfor anbefales det, at de samme sejltider vil blive anvendt i 2007.

Den Lige Gang

Ved den Lige Gang er kun 6 af de oprindelige lindetræer stadig i live. Af dem hælder den ene faretruende og en anden skal have fjernet en farlig hovedstamme til vinter. Derfor opstod en diskussion af principperne for fornyelsen af beplantningen. SES påtænker at igangsætte opformeringen af nye lindetræer ud fra plantemateriale fra de eksisterende træer, så der om 8-10 år vil være velformede træer til genskabelse af den oprindelige allé. I diskussionen fremkom der synspunkter omkring at bevare et eller flere af de gamle lindetræer så lang tid som muligt for at give de besøgende en mulighed for at fornemme den oprindelige allé ælde, ligesom at de levesteder, der er i træerne for flagermus og hulerugende fugle bliver bevaret længst muligt. Diskussionen er interessant og vil blive taget op igen, når tiden for genplantningen bliver aktuel.

Vandfaldet

I vandfaldet fra 2004 er der opstået problemer med vandudsivning fra vandløbet fra vandfaldet til kanalen. Vandet vil på sigt underminere belægningen, hvis vandudsivningen ikke standses. Til foråret vil SES forsøge at stoppe udsivningen ved udfugning af fliserne i bunden af vandløbet.

Zoo projektet

Anlægsarbejderne i Frederiksberg Have, som følge af det nye elefant anlæg, er nu gennemført med hævnningen af terrænet, omlægning af Zoogangen og tilplantning af den fremtidige sigtelinie fra Frederiksberg Have til Elefanthuset. Næste etape med støbning af betonvæggene til det vandbassin og sumpbed, der skal danne afgrænsning til elefantområdet, er i fuld gang og forventes afsluttet i løbet af i år. SES er i løbende dialog med ZOO og deres rådgivere for at sikre, at det nye elefant anlæg og Frederiksberg Have forbindes på en enkel og driftssikker måde.

Belysning på slottet

Karsten Bundgaard og Karsten Klintø fortalte om deres arbejde med etablering af en belysning på Frederiksberg Slot. Et projekt er under udarbejdelse i samarbejde med belysningseksperten Allan Ruberg fra firmaet Hansen & Henneberg. Når projektet er udarbejdet vil det blive koordineret med SES, der har nogle ønsker til justering af pladsen foran slottet. Arbejdsgruppens målsætning er at søge ekstern finansiering til etablering af belysningsanlægget næste år.

5. Afrundning i Kulturcaféen

Nyt point de vue på Andebakkeøen

På baggrund af Michael Droobs vinderforslag i den offentlige idékonkurrence til et nyt point de vue på Andebakkeøen har Slots- og Ejendomsstyrelsen fremsendt en ansøgning til Frederiksberg Fonden om støtte til projektering og anlæg. Frederiksberg Fonden har tildelt projekt 250.000 kr. Det samlede budget for projekt er på 2.1 mio. kr., så der skal sikres yderligere ekstern finansiering. SES har fremsendt en anmodning til fredningsnævnet om en udtalelse vedr. projektet for at afdække deres holdning til projektets relation til den oprindelige fredningskendelse fra 1960.

I diskussionen fremkom der ønsker om, at Point de Vuets placering og højde afsættes i praksis ved en form for Mock Up. Det kan muligvis udføres med opsætning af en eller flere laser kanoner på øen. Ved opsætning af en mock up skal der naturligvis tages hensyn til de aftalte fredningstider for øens fugleliv.

Norske Hus og Parti

Der pågår en diskussion omkring den bedre udnyttelse af Norske Huset i Søndermarken. I dag anvendes det historiske havehus som lager for Glasmuseet i Cisternerne. Der er ønsker om en mere udadvendt aktivitet i bygningen, så flere kan få glæde af bygningen. Til vinter vil SES starte en udtynding af buskplantningerne omkring Norske Partiet for at forbedre synligheden af terrænformer og vådområderne. Der foreligger et projekt til genskabelse af den bro, der oprindeligt gik hen over vådområderne, og SES håber, at der kan skabes ekstern finansiering til genskabelse af broen.

Bynært friluftsliv

Ebbe Rasmussen orienterede om, at Friluftsrådet har fået et ny fokusområde, der handler om bynært friluftsliv, og det er muligt, at der kan laves et samarbejde omkring natur- og kulturformidling i Søndermarken – evt. med udgangspunkt i Norske Huset. SES undersøger mulighederne nærmere til næste møde i Kontaktgruppen.

Flere fuglekasser

Knud Flensted fremkom med forslag til opsætning af flere fuglekasser i haven. Både stære og alliker er kolonirugende fugle, som vil kunne skabe en spændende oplevelse, hvis de får en mulighed for at slå sig ned i et gammelt udgået træ med 15-20 fuglekasser med de rette mål. På DOFs hjemmeside er der angivet de optimale mål for fuglekasser til de forskellige arter.

I Søndermarken har Naturvejlederen i Frederiksberg Kommune i samarbejde med SES, organiseret opsætning af uglekasser. SES

fortsætter dialogen med naturvejlederen omkring mulighederne for at sætte kasser op til Allike og Stær.

Formidling

Jens Balsby Nielsen orienterede kort om SES' arbejde med at forbedre formidlingen af haven til publikum. Nye foldere er under udarbejdelse, og det skal ses i samspil med en opgradering af hjemmeside og orienterende skilte i haverne.

Der fremkom flere gode forslag til formidling af haven, både ved hjælp af digitale medier og mere oplevelsesorienteret information i haven. F.eks. kan der i forbindelse med projektet omkring legepladsen indtænkes forskellige modeller, evt. i samarbejde med naturvejlederen på Frederiksberg. Det kunne også være en mulighed at forberede orienteringsløb for skoleklasser med tema i havens historie eller udlægning af punkter i haven med henblik på geocaching.

På næste møde vil formidling blive taget op som et særligt tema, hvor folder, webside og anden formidling vil være genstand for diskussion.

Parktræf

SES planlægger til foråret at afholde et parktræf i Søndermarken for at komme i direkte dialog med brugerne. Der har været nogle uheldige episoder med konflikt mellem forskellige brugergrupper, og SES ønsker at få startet en proces, som skal sikre en større tryghed og flere tilbud til brugerne.

I diskussionen fremkom flere gode forslag til at tiltrække mange forskellige brugere til et parktræf ved at kombinere det med andre aktiviteter på dagen. Det kan være rundvisninger, sportsarrangementer, udstilling mv. for at tiltrække så mange som muligt til et uformelt møde med SES medarbejderne. Et samarbejde mellem kontaktgruppen og SES kan sikre at så mange som muligt får kendskab til arrangementet og får mulighed for at komme i dialog med SES.

På næste møde i kontaktgruppen fremlægger SES et oplæg til program for parktræffet til videre diskussion.

Rundvisninger

Poul Holm tilbød at arrangere rundvisninger i haven og Frederiksberg Bladet vil meget gerne formidle rundvisninger ud i lokalområdet. Der fremkom forslag til at man kunne annoncere, at SES gerne vil modtage forslag til, hvad folk ønsker at vide på rundvisninger i haven.

Fra Frederiksberg Bladet er der fremkommet et forslag til en fast rubrik i Frederiksberg Bladet omkring, hvad der sker i haven. SES arbejder videre med dette i samarbejde med Frederiksberg Bladet.

6. Den daglige drift

Slotsgartner Lars Friis beskrev kort de planlagte justeringer i driften, som gennemføres til vinter, hvor snerydningspraksis vil blive justeret som følge af åbning af den nye indgang fra Porcelæns Haven. I Frederiksberg Have vil alle indgange og hovedstier blive sneryddet og gruset på alle dage som hidtil, mens der i Søndermarken kun vil blive sneryddet og gruset på hovedstierne på hverdage. Det vil sikre, at udgifterne bliver holdt indenfor budgetrammen.

7. Eventuelt

15-17. juni 2007 er der Frederiksberg Dage – Det er normalt en stor succes, og der har tidligere været arrangementer i haven. Pia oplyste, at der er deadline til kulturkalenderen 10. december.

8. Næste møde

Næste møde er tirsdag **d. 6 marts 2007 kl. 15.00.**

Med venlig hilsen

Niels Møllgaard, Lars Friis, Jens Balsby Nielsen
Slots- og Ejendomsstyrelsen